



Sygn. akt V KK 377/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 grudnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Świecki (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Piotr Mirek

SSN Andrzej Tomczyk

Protokolant Jolanta Włostowska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Marka Zajkowskiego

w sprawie E. B.

skazanego z art. 278 § 2 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 21 grudnia 2022 r.,

kasacji, wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich

od wyroku Sądu Rejonowego w Sopocie

z dnia 30 listopada 2004 r., sygn. akt II K 188/04,

**uchyla zaskarżony wyrok w części związanej z przypisaniem
przestępstw w punkcie II i w tym zakresie przekazuje sprawę do
ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Sopocie.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Sopocie, wydanym na skutek uwzględnienia wniosku oskarżonego złożonego w trybie art. 387 § 1 k.p.k., wyrokiem z dnia 30 listopada 2004 r., sygn. akt II K 188/04, uznał E. B. za winnego przestępstwa z art. 48 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii z 1997 r., z wymierzeniem mu za to kary 5 miesięcy pozbawienia wolności (pkt I) oraz czynów zarzucanych temu oskarżonemu w pkt 2-89 aktu oskarżenia kwalifikowanych z art. 278 § 2 kk, i ustalając, że zostały one popełnione w warunkach ciągu przestępstw, skazał go za to na karę 2 lat pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wymiarze 30 stawek dziennych po 10 zł każda (pkt II). Wyrokiem tym, na mocy art. 55 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii z 1997 r., orzeczono również wobec oskarżonego środek karny w postaci przepadku na rzecz Skarbu Państwa i zniszczenia woreczka foliowego strunowego z zawartością (pkt III), zaś na podstawie art. 44 § 1 k.k. orzeczono środek karny w postaci przepadku na rzecz Skarbu Państwa przez zniszczenie określonych dowodów rzeczowych (pkt IV). Ponadto, w miejsce wymierzonych oskarżonemu jednostkowych kar pozbawienia wolności orzeczono karę łączną 2 lat pozbawienia wolności (pkt V), której wykonanie warunkowo zawieszono na okres próby 5 lat, oddając oskarżonego na ten okres pod dozór kuratora sądowego (pkt VI). Wreszcie, wyrokiem tym pozostawiono powództwo cywilne bez rozpoznania (pkt VII), a także rozstrzygnięto o kosztach obrony z urzędu (pkt VIII) i kosztach sądowych (pkt IX).

Wyrok ten nie został zaskarżony i uprawomocnił się w dniu 8 grudnia 2004 r.

Kasację od tego wyroku wniósł Rzecznik Praw Obywatelskich, zaskarżając go „w części, w jakiej uznano za możliwe wyrokowanie bez przeprowadzenia postępowania dowodowego w zakresie czynów zarzucanych w punktach 2-89 aktu oskarżenia”, na korzyść E. B.. Skarżący zarzucił w kasacji rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa procesowego, to jest art. 387 § 2 k.p.k., polegające na uznaniu, że istnieją podstawy do uwzględnienia wniosku o wydanie wyroku skazującego i w efekcie uznanie oskarżonego za winnego popełnienia zarzucanych mu czynów opisanych w punktach od 2 do 89, bez przeprowadzania postępowania dowodowego, podczas gdy dokumenty zgromadzone w aktach sprawy powinny doprowadzić Sąd do powzięcia wątpliwości w przedmiocie tego, że część zarzucanych oskarżonemu czynów została

popelniona przed ukończeniem przez niego 17 lat, co miało istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego w Sopocie w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy stwierdził, co następuje.

Kasacja jest zasadna.

Zaskarżony wyrok zapadł bowiem z rażącym naruszeniem prawa wskazywanym w tej skardze, które mogło mieć istotny wpływ na jego treść.

Otóż, utrwalone jest na gruncie art. 387 § 2 k.p.k. stanowisko, że przesłanką zasadniczą jest tu wymóg, aby okoliczności popełnienia przestępstwa przez oskarżonego nie budziły wątpliwości. Chodzi tu przy tym nie tylko o kwestie sprawstwa oskarżonego, ale o wszystkie okoliczności, które mają znaczenie dla ustalenia zakresu jego odpowiedzialności, a więc ważących na kształcie i rozmiarze odpowiedzialności karnej za zarzucany czyn, czyli idzie tu także o właściwą ocenę prawną czynu będącego przedmiotem osądu. Stwierdzenie zatem jakichkolwiek wątpliwości co do tej ostatniej kwestii winno skutkować nieuwzględnieniem wniosku oskarżonego i przeprowadzeniem postępowania dowodowego (tak np. wyroki SN: z dnia 24 października 2007 r., IV KK 333/07; z dnia 31 października 2008 r., II KK 198/08; z dnia 21 sierpnia 2012 r., IV KK 67/12 czy też z dnia 30 stycznia 2014 r., II KK 362/13).

Słusznie wywodzi skarżący, że w toku postępowania przed Sądem Rejonowym szczegółowo nie wyjaśniono wszystkich istotnych okoliczności sprawy, a mianowicie nie wyjaśniono, kiedy dokładnie skazany popełnił zarzucane mu czyny z pkt 2-89 aktu oskarżenia. Z opisu tych czynów wynika bowiem, że miało to miejsce w okresie „nie wcześniej niż w 1999 roku i nie później niż w dniu 19.03.2004 r.” (czyny z pkt 2-47) oraz w okresie „od 1999 r. do dnia 19.03.2004 r.” (czyny z pkt 48-89).

Dokładne ustalenie daty popełnienia tych czynów miało zasadnicze znaczenie dla ustalenia zakresu odpowiedzialności karnej oskarżonego. Rzecz bowiem w tym, że E. B. urodził się w dniu [...] 1984 r., a zatem 17 lat ukończył w dniu 11 maja 2001 r. Okoliczności tych nie dostrzegł Sąd Rejonowy i w efekcie nie

ustalił, których z 88 przypisanych skazanemu czynów dopuścił się on przed ukończeniem, a których już po ukończeniu przez niego 17 roku życia. Podkreślić bowiem trzeba, że chodzi tu o czyny polegające na uzyskaniu przez skopiowanie na płytę lub zainstalowanie na twardym dysku komputera cudzych programów komputerowych, co zakwalifikowano z art. 278 § 2 k.k. przy zastosowaniu art. 91 § 1 k.k. Nie sposób więc przyjmować, że to uzyskanie programów komputerowych każdorazowo trwało w okresie kilku lat, jak to wynika z opisu przypisanych skazanemu czynów. Zgodnie zaś z art. 10 § 1 k.k. E. B. mógł odpowiadać na podstawie przepisów Kodeksu karnego wyłącznie za czyny popełnione po ukończeniu 17 roku życia. Z kolei postępowanie w sprawach o czyny karalne w stosunku do osób, które dopuściły się takiego czynu po ukończeniu 13 lat, ale przed ukończeniem 17 lat, w momencie orzekania przez Sąd Rejonowy, należało prowadzić w oparciu o przepisy ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (art. 1 § 1 pkt 2 tej ustawy; t.j. Dz.U. z 2002 r. Nr 11, poz. 109 ze zm.). Aktualnie kwestie te reguluje ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (art. 1 ust. 1 pkt 2; Dz.U., poz. 1700). Należało zatem dokładnie ustalić czas popełnienia zarzucanych temu oskarżonemu przestępstw, co implikowało konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego. Odnotować również trzeba, że w sprawie nie znajduje zastosowania regulacja art. 10 § 2 k.k.

Przyjęcie w sprawie nadmiernie wydłużonych okresów popełnienia przestępstw z art. 278 § 2 k.k. nie może prowadzić do rozstrzygnięć sprzecznych z treścią art. 10 § 1 k.k. Nie może budzić wątpliwości, że cały przyjęty w wyroku czas popełnienia przestępstwa musi odpowiadać wymogowi płynącemu z art. 10 § 1 k.k. Innymi słowy całość przyjętego w wyroku zachowania oskarżonego musi umożliwiać przypisanie mu przestępstwa, a więc nastąpić już po ukończeniu przez niego 17 roku życia, gdy uzyska on już podmiotową zdolność do ponoszenia odpowiedzialności karnej (o ile oczywiście nie znajduje w sprawie zastosowania unormowanie art. 10 § 2 k.k.). Analogicznie w orzecznictwie wywodzi się, że w przypadku popełnienia czynu ciągłego przez sprawcę, który zgodnie z ustaleniami część zachowań składających się na czyn ciągły zrealizował przed ukończeniem 17 lat, pozostałe zaś już po ukończeniu 17 lat, jego odpowiedzialność karna odnosić

się może wyłącznie do tych zachowań, które zostały popełnione po ukończeniu przez sprawcę 17 lat (zob. np. wyroki SN z dnia 29 września 2009 r., III KK 105/09 czy z dnia 17 czerwca 2014 r., II KK 24/14 oraz wyrok SA w Białymstoku z dnia 30 października 2007 r., II AKa 170/07 i wskazane tam piśmiennictwo).

Konkludując, w rozpatrywanej sprawie wbrew stanowisku Sądu Rejonowego, okoliczności popełnienia przestępstw opisanych w kasacji budziły jednak wątpliwości. Powyższe powinno skutkować odmową uwzględnienia wniosku oskarżonego złożonego w trybie art. 387 § 1 k.p.k. i przeprowadzeniem w tym zakresie postępowania dowodowego. Procedując odmiennie Sąd Rejonowy dopuścił się rażącego naruszenia prawa, które mogło rzutować w istotny sposób na treść jego wyroku. Dlatego też Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok w zakresie przypisanych skazanemu czynów z pkt 2-89 aktu oskarżenia (pkt II wyroku) i przekazał sprawę w tej części Sądowi Rejonowemu w Sopocie do ponownego rozpoznania. Powyższe oznacza, że upada rozstrzygnięcie o karze łącznej oraz rozstrzygnięcia związane ze skazaniem za te czyny, zaś rozstrzygnięcie co do powództwa cywilnego staje się obecnie bezprzedmiotowe. Przy ponownym rozpoznawaniu sprawy Sąd Rejonowy zobowiązany będzie podjąć próbę szczegółowego ustalenia daty popełnienia zarzucanych oskarżonemu przestępstw i w oparciu o to raz jeszcze przeanalizować sytuację prawną oskarżonego, uwzględniając powyższe wywody.

Mając to wszystko na uwadze, orzeczono, jak w wyroku.

[as]

I.n